

ירושלים ומלכות בית דוד

- א. מלכות בית דוד – חלק מבנין ירושלים; בתפילה ובברכת המזון
- ב. מלך ירושלים מזרע דוד
- ג. אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד
- ד. מפתחות בית המקדש ביד המלך
- ה. אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך
- ו. בחירת ירושלים ובחירת בית דוד

א. מלכות בית דוד – חלק מבנין ירושלים; בתפילה ובברכת המזון

נוסחת האשכנזים בברכת 'בונה ירושלים' בתפילה, מסמיכה לחתימה "בונה ירושלים" את המילים "וכסא דוד עבדך מהרה לתוכה תכין".

הב"ח (סימן קיח סעיף ב) הביא מי שהעיר שלכאורה הדבר אינו מתאים לכלל האומר, שצריך שבסיום כל ברכה מעין החתימה יהיה סמוך לחתימה.

הב"ח מסביר שהדבר בא להדגיש שבקשת בניין ירושלים הינה לצורך גבוה, כיוון שאין כסא השם שלם אלא כאשר כסא דוד על מכונו בירושלים. כמו כן, בקשת חזרת כסא דוד, עוסקת בירושלים, שחלק מבניינה הוא חזרת כסא דוד לתוכה.

וראה בשו"ת משאת בנימין (סימן נה) שהביא בהקשר לדבר את הזוהר הקדוש (פרשת ויקהל קצח ע"א) שמחבר בין בחירת דוד לבחירת ירושלים, על פי האמור במלכים א' (ח טז): "מן היום אשר הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל לבנות בית להיות שמי שם ואבחר בדוד להיות על עמי ישראל". כאשר הפסוק פותח בכך שלא נבחרה עד עכשיו עיר שבה יהיה בית המקדש, ומסיים בכך שנבחר דוד (כשלכאורה צריך היה לסיים 'ואבחר בירושלים'), ומכאן שבחירת דוד היא חלק מבחירת ירושלים.

יש לציין שהיו נוסחאות קדומות שצירפו את ברכת בונה ירושלים וצמח דוד לברכה אחת, והחתימה הייתה "אלוקי דוד ובונה ירושלים" (ראה תוספתא ברכות סוף פרק ג, וירושלמי ברכות פ"ד הל' ג, ופ"ד הל' ה. והובאו הדברים בערוך השלחן סימן תקנו סעיף ב).

בעניין דומה, בנוגע לברכת המזון, נפסקה הלכה למעשה בשולחן ערוך (סימן קפז סעיף ד) כדברי רבי אליעזר בברכות (מח ע"ב): "כל שלא אמר... ומלכות בית דוד בבונה ירושלים לא יצא ידי חובתו".

הרמב"ם ביאר דין זה (ברכות פ"ב הל' ד): "מפני שהיא ענין הברכה שאין נחמה גמורה אלא בחזרת מלכות בית דוד". והגר"א נבנצל שליט"א (ביצחק יקרא סימן ז אות א) ביאר שכוונתו שאין הנחמה

בבנין ירושלים גמורה בלא חזרת מלכות בית דוד, ומוכח מכאן שמלכות בית דוד היא חלק מצורתה של ירושלים הבנויה. והביא את דברי הגרי"ז זצ"ל שראיה לדבר מדברי חז"ל (ב"ק צז ע"ב) שמטבע של ירושלים, דוד ושלמה מוטבעים בצידה האחד וירושלים עיה"ק מוטבעת בצידה האחר (ראה להלן, לקראת סיום הדיון בהוספה על העיר והעזרות, בנוגע להסבר רש"י להלכה זאת). להלן נעמוד על קשרים הלכתיים בין מלכי בית דוד לבין ירושלים.

ב. מלך ירושלים מזרע דוד

הרמב"ם בהלכות מלכים (פ"א הל' י) כתב בנוגע למלך משאר שבטי ישראל: "ואין ממנין אותן בירושלים לעולם, אלא מלך ירושלים מזרע דוד, ואין מושחין בה אלא זרע דוד". המפרשים לא הביאו מקור בחז"ל לדברי הרמב"ם, ובמאירי (הוריות יא ע"ב) ועוד, מבואר שמקורו בפסוק שהביא הרמב"ם לעיל שם (סוף הל' ח), שנאמר בנבואת אחיה השילוני על פילוג הממלכה לאחר מות שלמה (מלכים א' יא לו): "ולבנו אתן שבט אחד למען היות ניר לדויד עבדי כל הימים לפני, בירושלם העיר אשר בחרתי לי לשום שמי שם". כאן באה לידי ביטוי הלכתי מובהק הזיקה הגמורה שבין בחירת ירושלים לבין בחירת בית דוד, כאשר בחירת בית דוד כוללת בתוכה גם את בחירתו כמלך ירושלים הבלעדי.

בעקבות זאת, נשאלה השאלה כיצד מלכו החשמונאים בירושלים. אמנם יש הסוברים שאכן הם לא היו מלכים במובן המלא של המילה מבחינת דין התורה (ראה לדוגמא דרשות הר"ן דרוש שביעי. נפקא מינה אפשרית לדבר, שלא חלו עליהם ההלכות המיוחדות למלך על פי התורה, ככתיבת ספר תורה נוסף ועוד).

הסוברים שהחשמונאים היו מלכים גמורים, הסבירו את מלכותם בירושלים במספר אופנים: א. המלכות בירושלים נשללה משאר ישראל משום הפגיעה במלכות בית דוד, ולא כשאינם מולכים (תורת המלך עמוד לא. ומעין הדברים כתב במשפט כהן סימן קמד אות טו-א), וכאשר אין מי שראוי למלוכה מזרע דוד ואין הכוונה להעביר את המלוכה מזרעו מותר להעמיד מלך משבט אחר באופן זמני בירושלים (מועדים וזמנים ח"ז סי' רמג עמ' קצא).

ב. מדובר בהוראת שעה הכרחית בלבד, שאכן נוגדת את העיקרון ההלכתי (הגר"א נבנצל שליט"א, ביצחק יקרא סימן ז אות ב, בהסברו הראשון).

ג. מלכות שלא מבית דוד נאסרה רק כאשר ירושלים בקדושתה המלאה בהשראת שכינה, שהיא קדושתה העליונה להיות כיסא למלכות שמים בשלמות (הרב נבנצל שם בהסברו השני).

ג. אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד

דין יחודי נוסף הנוגע למלכי בית דוד הוא ההלכה שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד (סוטה מ ע"ב, סנהדרין קא ע"ב, ועוד. רמב"ם בית הבחירה פ"ז הל' ו, מלכים פ"ב הל' ד ועוד). הסבר אפשרי לדבר כרוך במלכותם המיוחדת בבית המקדש.

המניעה מלשבת בעזרה כרוכה בדיני מורא מקדש (רמב"ם בית הבחירה פ"ז הל' ו) ובכבוד שמים (רש"י סוטה מ ע"ב ד"ה אלא למלכי). בספר באר מרים (מלכים פ"ב הל' ד עמוד עט ד"ה אכן נראה) הסביר שהעזרה איננה מקום המיועד לשימוש של ישיבה, ולכן ישיבה סותרת את מורא המקדש. אבל מי שהוא מלך על המקום, מעצם הגדרתו כמלך המקום, המקום מיועד לישיבתו, ואין בזה סתירה למורא מקדש (וראה שם שהאריך בשני הגדרים של מורא מקדש וכבוד שמים, ולדבריו במלך ירושלים, גם כשאנו מבית דוד אין חסרון זה של מורא מקדש, וראה להלן).

והנה המהרש"א (סוטה מ ע"ב) כתב: "והענין כי מקום המשכן והמקדש הוא כסא ד' כדכתיב (תהלים קלב יג): 'אוה למושב לו' ולמלכות בית דוד קרי הכתוב כסא ד' כמו שנאמר בדברי הימים א' (כט כג): 'וישב שלמה על כסא ד' גו' וק"ל".

נראה לצרף את דבריהם לדברי הרב נבנצל שהובאו לעיל (בנוגע לחשמונאים), שהצורך במלכות בית דוד בירושלים הוא משום היותה כסא למלכות שמים בעולם, ולהוסיף, שעל מנת להיות 'מלך המקום' בנוגע לבית המקדש, לא די במלוכה עקרונית בשטח בו נמצא המקדש, שכן המקדש כבית השם, לכאורה מופקע ממלכות בשר ודם.

אמנם על מלכי בית דוד נאמר (דברי הימים א' כח ה): "ויבחר בשלמה בני לשבת על כסא מלכות ד' על ישראל", וכן (שם כט כג): "וישב שלמה על כסא ד' למלך תחת דויד אביו". רק במלכות בית דוד, בהיותה יושבת על כסא השם, אין סתירה למלכות שמים בבית המקדש, והינם מלכי המקדש.

רש"י (סוטה שם) הסביר: "שחלק להם המקום כבוד להראות שמלכותו שלמה", ולפי המבואר י"ל שכוונתו שמלכותם שלמה בהיותם מולכים גם על בית המקדש, ולכן הם יושבים בו, ואין הדבר סותר לכבוד שמים (וראה דברי הגרי"ז על התורה סי' קסה, על פי הגמרא (סנהדרין קא ע"ב), שישבת מלך מישראל בעזרה, מלבד האיסור שבדבר, הינה מרידה במלכות בית דוד, למרות שאין הוא כפוף לו בדיני מלכות הרגילים).

ד. מפתחות בית המקדש ביד המלך

חז"ל מספרים שמפתחות בית המקדש היו במשך הלילה אצל שלמה המלך (ויקרא רבה פרשה יב סימן ה, ועוד, הובא ברש"י משלי לא א. וראה רש"י סנהדרין קא ע"ב, שהדבר לא היה חד פעמי). בספר אילת השחר על התורה (במדבר כח ד) שאל, למה מפתחות בית המקדש היו אצל שלמה המלך, הרי נעילת השערים ופתיחתם הם תפקיד של הכהנים והלויים. כך אכן מבואר במשנה (מידות א ח) וברמב"ם (בית הבחירה פ"ח ה), שמפתחות העזרה היו בידיהם של זקני בית האב שהיה אחראי

באותו יום על העבודה במקדש, וראה רמב"ם (כלי המקדש פ"ד הל' יז) שהמפתחות היו בידי האמרכלין (וראה דברי המפרשים שם).

הרב יואב רוזנטל שליט"א (בית אהרון וישראל גליון קיז עמ' קמט) הסביר זאת באמצעות העיקרון הנ"ל, שמלכי בית דוד היו מולכים על בית המקדש, וכתוצאה מכך מפתחות המקדש הינם בידם, שכן הם בעלי המקום.

ולפי האמור לעיל יובן, שבבית שני, אותו מתארת המשנה, גם כאשר מלכו החשמונאים, המפתחות לא היו ביד המלך, כיוון שמלכים שאינם מבית דוד אינם מוגדרים מלכי בית המקדש.

ה. אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך

יתכן, שלהגדרה זאת של מלך מבית דוד כמלך הבלעדי על ירושלים ובית המקדש יש השלכה נוספת. במשנה (שבועות יד ע"א) נאמר שאין מוסיפים על העיר ועל העזרות אלא במלך, נביא, אורים ותומים וסנהדרין, וכן שני לחמי תודה.

הגמרא (שם טו ע"א) מבארת שהמקור לצורך בדברים האלו, הוא הציווי "וכן תעשו" שנאמר בנוגע לקדושה שחלה במשכן, ופירשו חז"ל, 'וכן תעשו' – לדורות. ופירש רש"י שם בנוגע למלך, שמשם רבינו היה מלך ולפיכך צריך מלך גם לדורות.

הגר"י גרשוני זצ"ל (בספר אפיקי יהודה בדברי הרב גרשוני סימן יא), הסתפק האם יש צורך דווקא במלך מבית דוד או לאו, ונטה לומר שאין צורך דווקא במלך מבית דוד, בגלל סתימת לשון חז"ל בזה. להלן נדון בגדר המלך הנצרך כאן, ובספקו של הרב גרשוני.

ראשית, הדבר ברור שבזמן שנחלקה הממלכה לממלכות יהודה וישראל, היה צורך דווקא במלך יהודה על מנת להוסיף על העיר והעזרות. במצב זה, מלך ישראל ודאי איננו בגדר מלך לעניין ההוספה, כיוון שאיננו מולך בירושלים ובמקדש. לכן הספק קיים רק כאשר ישנו מלך שאיננו מבית דוד שמולך על ירושלים, כפי שהיה בימי החשמונאים לדעת רבים.

הריטב"א (שבועות טז ע"א ד"ה ואע"ג) כתב שהגמרא לא הזכירה בנוגע לבית שני חסרון של מלך אלא רק של אורים ותומים, כיוון שאורים ותומים לא היו כלל בבית שני, ומשמע שר"ל שמלך אמנם לא היה בזמן עזרא ונחמיה, אבל מאוחר יותר היה, והכוונה היא למלכי החשמונאים. ולפי זה החשמונאים היו בכלל מלך לעניין זה, למרות שאינם מבית דוד. אלא שנראה שגירסת הר"ח ורש"י שם, כגירסת כת"י מינכן, כוללת גם מלך, ואין מקום לפי זה לדיוקו של הריטב"א.

אמוראים נחלקו (שם טז ע"א) האם יש צורך בכל המרכיבים הסמכותיים שנשנו במשנה, או שדי באחת מהסמכויות המוזכרות בה (ואכמ"ל בשאלת הצורך בקרבן ואם די בו כשלעצמו לדעה זו).

היה מקום לומר, שעל כל פנים למאן דאמר שצריך את כולם, כיוון שהדבר נלמד ממשנה, יש לומר שאין לך בו אלא חידושו, וכמעשה שהיה, ולכן יש צורך במלך כמשה שהיה מלך על כל ישראל. ולפי

זה, משנתחלקה המלוכה לא היה אפשרי להוסיף על קדושת העיר (ראה מעין הדבר, בדברי תוספות (סנהדרין כ"ב, בתירוצם האחרון), בנוגע למשפט המלך שבספר שמואל, שנוהג רק במלך על כל ישראל ויהודה).

אבל ברש"י (שבועות טז ע"א ד"ה תחתונה נתקדשה) מבואר שבימי בית ראשון הוסיפו על העיר לאחר שנתקדשה. והדבר היה בזמן שהמלוכה היתה חלוקה, ואף על פי כן הוסיפו על העיר. ועולה מהדברים שמלך מבית דוד יכול להוסיף על העיר למרות שאינו מולך על כל ישראל.

והנה לכאורה התורה בפרשיות המשכן וקידושו, עוסקת רק במשכן וכליו. לעומת זאת קדושת ירושלים, הרי היא כקדושת מחנה ישראל שבמדבר, ורק הר הבית קדוש בקדושת מחנה לווייה שהיא קדושת חניית הלויים במשכן. ולכאורה, לא מצינו מעשה המקדש את מחנה ישראל במדבר, ואם כן, כיצד למדו מ"וכן תעשו" שנאמר בנוגע למשכן על הוספה על העיר ירושלים?

המהרש"א כתב (שבועות ט"ו ע"א ד"ה בא"ד אבל בימי שלמה), שבמשכן לא היה צורך לקדש את המקום על ידי תודות, כיוון שלא מדובר בקדושת המקום לדורות, אלא שלא התייחס לירושלים. הפני יהושע התייחס גם לצורך בכל אלו להוספה על קדושת ירושלים, וכתב (שם ד"ה בגמרא וכן תעשו): "ונראה דממילא שמעינן נמי שפיר דלענין הוספת העיר שיהא קדוש כקדושת מחנה ישראל שהיה במדבר, נמי בעינן כל הני, שהדבר מסור לבית דין שיראו אם הוצרכו לכך" (וראה שם שלענין גודל העיר לא למדו ממחנה ישראל, שביד בית דין להוסיף ולגרוע).

ונראה ביאור הדברים שקדושת מחנה ישראל במדבר היתה זמנית בלבד, בכל מקום בו הם חנו. מה שאין כן קדושת ירושלים שצריך היה לקדשה בקדושת שכינה, שהיא קדושה לדורות. והדבר מבואר ברמב"ם הידוע בהלכות בית הבחירה (סוף פרק ו) כשהסביר את ההבדל בין קדושת הארץ שבטלה בגלות בבל, לבין קדושת ירושלים והמקדש שלא בטלה, וכתב: "לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה, ושכינה אינה בטלה". אם כן, ישנו צורך במעשים מסויימים על מנת לקדש את ירושלים.

וכיוון שראינו אצל עזרא (כמבואר שם בסוגיא) שהיה צורך במעשה מעין הוספה על העזרות על מנת לקדש את ירושלים, עלינו ללמוד גם קדושת ירושלים מקדושת המשכן והמקדש (גם למאן דאמר שקדושת ירושלים קידשה לעתיד כנ"ל, ועזרא לזכר בלבד עשה, על כל פנים הרי עשה זכר למה שעושים כשמקדשים או מוסיפים).

והנה בנוגע לחובה להזכיר את מלכות בית דוד בברכת המזון בבונה ירושלים, כתב רש"י (ברכות מח ע"ב ד"ה מלכות בית דוד) שהטעם לכך הוא מפני שעל ידו התקדשה ירושלים (והאריכו המפרשים בנוגע לשאלה מה קידש דוד בירושלים ובמקדש ומה קידש שלמה, ואכמ"ל).

נראה שאם קידוש ירושלים על ידי דוד הוא מקרי בלבד, ויכול היה גם מלך שאינו מבית דוד לקדשה, הדבר עדיין אינו מסביר את הצורך להזכיר את מלכות בית דוד בבנין ירושלים. אבל אם נאמר שמלכות בית דוד הכרחית לקדושת ירושלים, הדברים יובנו היטב.

ואמנם, המדובר כאן הוא על הקידוש הראשון ולא על הוספה על העיר, אבל י"ל שכאשר מדובר בהוספה על ירושלים שמדרגתה זהה למדרגת קדושת ירושלים, דינם זהה (ונדגיש, שאין המדובר בבחירת המקום, שבנוגע לכך ודאי שרק השלב הראשון קובע, שכן אנו עוסקים כאן בקדושת ירושלים ולא בבחירתה).

והנה הר"ח (שבועות טו ע"א) הביא את דברי הירושלמי (שם הל' ב) שלמד את הצורך בסמכויות השונות בהוספה על העיר והמקדש מדוד ושלמה: "ויעל דוד בדבר גד' (דברי הימים א' כא יט) - זה מלך ונביא". ואם נצרף לכאן את העולה מרש"י, שדווקא דוד יכול היה לקדש את ירושלים, ממילא יתכן שגם לדורות נלמד מכאן שיש צורך בבית דוד דווקא, כיוון שזהו המקור למשנה.

ויתכן להסביר, על פי ההסבר שראינו לעיל בדין ישיבה בעזרה למלכי בית דוד, שרק מלכי בית דוד היושבים על כסא השם, הם מלכי המקדש שהוא כסא השם. ממילא מלך שאינו מבית דוד, שאין מלכותו שלמה, ואינו מולך על בית המקדש, אינו יכול להוסיף על העזרות.

ומעתה, נפתח הפתח לומר, שהדבר משליך לא רק על מלוכה על בית המקדש אלא גם על האפשרות למלוך על ירושלים. כיוון שירושלים כולה היא עיר השם, בלתי אפשרית שם מלכות בשר ודם כשלעצמה. ואכן אחד משבעים שמותיה של ירושלים הוא 'כסא השם', כפי שנאמר (ירמיהו ג יז): "בעת ההיא יקראו לירושלים כסא ד'" (מדרש זוטא - שיר השירים (בובר) פרשה א).

לפיכך, כשם שלצורך הוספה על העזרות יש צורך במלך מבית דוד דווקא, כך גם הוספה על ירושלים נעשית רק על ידי מלך מבית דוד, שרק הוא מלך אפשרי בירושלים, ודאי בהקשר הזה של הוספה בהשראת השכינה בירושלים.

ו. בחירת ירושלים ובחירת בית דוד

לסיום, ברצוננו להצביע על הדמיון בין בחירת ירושלים לבין בחירת דוד. נאמר במכילתא דרבי ישמעאל (בא - מסכתא דפסחא פרשה א): "עד שלא נבחרה ירושלים היתה כל ארץ ישראל כשרה למזבחות, משנבחרה ירושלים יצאת ארץ ישראל, שנאמר: 'השמר לך פן תעלה עולותך בכל המקום אשר תראה כי אם במקום אשר יבחר ד' אלהיך' (דברים יב יד). עד שלא נבחר בית עולמים היתה ירושלים ראויה לשכינה, משנבחר בית עולמים יצאת ירושלים שנאמר: 'כי בחר ד' בציון' וגו' ואומר: 'זאת מנוחתי עדי עד' (תהלים קלב יג - יד)".

בהמשך, נאמרו במכילתא דברים דומים בנוגע לבחירת דוד: "עד שלא נבחר דוד היו כל ישראל כשרים למלכות, משנבחר דוד יצאו כל ישראל, שנאמר 'הלא לכם לדעת כי ד' אלוקי ישראל נתן

הממלכה לדוד' (דה"י ב, יג ה). והרמב"ם כתב (מלכים פ"א הל' ז): "כיוון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות, והרי המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם".

המכילתא הביאה גם את בחירת אהרון, שהוציאה את שאר ישראל מהאפשרות להיות כהנים, אלא שבחירה זאת מבוארת בתורה עצמה. ואילו בנוגע לירושלים ודוד, התורה סתמה, ומאוחר יותר התברר הדבר.

והנה המפרשים והפוסקים דנו האם יש איסור למנות מלך שאינו מבית דוד, ומהו האיסור. וידועים דברי הרמב"ן בפרשת ויחי על הבעיה שבמלכות החשמונאים, בגלל צוואת יעקב "לא יסור שבט מיהודה".

ונראים דברי הרב אליקים קרומביין שליט"א (אפיקי יהודה עמ' 219 ואילך) שכיוון שנאמר בתורה (דברים יז טו): "שום תשים עליך מלך אשר יבחר ד' אלוקיך בו", הרי שכוונת המכילתא בנוגע לבחירת דוד, שבזה תמה הבחירה לדורות. והרמב"ם בספר המצוות (לאוין שסב) כתב שכתר מלכות זכה בו דוד, והוא ככתר כהונה שזכה בו אהרון.

והנה בתורה לא מפורש שהר המוריה הוא מקום המקדש, עליו נאמר "המקום אשר יבחר ד'", אלא נבואה מאוחרת יותר קבעה זאת, ולמרות זאת מכאן ואילך כל מקום אחר בכלל איסור הקרבה על כל המשתמש מכך. והטעם לכך הוא שכאשר 'מסרו הכתוב לנביאים', הבחירה על ידי הנביא קובעת באופן מוחלט את הבחירה האמורה בתורה, ותוקף הבחירה הוא מדאורייתא.

כך גם לגבי בית דוד, למרות שהבחירה התבררה על ידי נביא, כיוון שהנבואה קבעה שעל בית דוד נאמר "אשר יבחר ד'", ממילא הממנה מלך משבט אחר עובר על בחירת השם. ומה שמבואר ברמב"ם בלהכה הבאה, שאפשר למנות מלך אחר על פי נבואה, כפי שעשה אחיה לירבעם, זוהי הוראת שעה, או בחירה משנית של נביא (שגם באופן זה מתקיים במובן מסויים "אשר יבחר ד'", שעכ"פ בחר בו באופן זמני, וכשם ששילה נבחרה באופן זמני וירושלים באופן קבוע), שלא מבטלת את היות מלך מבית דוד המלך העיקרי, כמפורש ברמב"ם, והדבר בא לידי ביטוי גם במניעת האפשרות למנותו בירושלים. ובפירוש המשנה (סנהדרין פ"ח משנה א) כתב הרמב"ם שהחולק על המשפחה הזו כפר בד' ובדברי נביאיו (וראה ספר המצוות (לאוין שסב) שם כתב הרמב"ם שהממנה מלך משבט אחר לאחר שנבחר דוד, עובר על לאו של "איש נכרי". אבל נראה שבמשנה תורה חזר בו הרמב"ם בנוגע לפרט זה, ואכמ"ל).

וכבר הבאנו לעיל את הפסוק במלכים א' (ח טז) הקושר בין בחירת ירושלים לבחירת דוד: "מן היום אשר הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל לבנות בית להיות שמי שם ואבחר בדוד להיות על עמי ישראל".

ומהרה נזכה למלך מבית דוד בראשנו, "ובאה הממלכה הראשונה ממלכת לבת ירושלים" (מיכה ד ח), "גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא" (זכריה ט ט), אמן.